

Summandum, male appellatum, bene pronunciatum. Nam putat, Heimbürgenses remedio *ca. redintegranda. 3. q. 1. Gail. d. obs. n. 19.* Et licet Rei obierint spoliū: Tamen quia à magistratu est inhibitum utriusq; † ideo ab Actoribus non commissum spoliū. *Gabr. lib. 5. nu. 27. de restit. spol.* Et notoria est ea inhibitiō, ex confessione partium: † Ideo spoliatis † tunc restitutio non competit, *Socin. l. rem que nobis. nu. 20. C. de acquir. poss. Graust. cons. 302. n. 6.* Nec probata spoliatio, cum non sit spoliū: Concludit, bene iudicatum. Cumq; iam Comes sint habiles, & non amplius in banno, vult causam remittere ad ordinariū, cum expensis. Vult etiam condemnare in pœnam temerariæ appellatiōis (quæ est 10. *Marck Silbers*) propter præiudiciū alterius causæ.

Salus.

D.B. putat, petitionem ratione commissiōis, denegandam, cum ordinariè fieri possit, & iuxta comp. om. ff. in summariis erit processus. Quo ad exceptiones contra appellatiōem: non præsumi Comitem suspectum, videtur a cū ex *redintegranda*: Exceptū de Syndico: *allegat Wesemb. cons. 35. nu. 17. part. 1.* vbi de Syndico constituendo agit Exceptio spoliū opponi debet ante litis contestationem, l. exceptionem. *Cod. de probat. l. fin. Cod. de except. Fallit: † si Reus iussus litem contestari, protestetur q; non velit recedere ab exceptionibus: Abb. in c. ex conquestione. n. 6. de restit. spoliat.* Excipiendo, † esse obiectum spoliū, quo casu locum non habet. *Hartm. c. 7. tit. 1. de possessione Item, si † agitur de proprietate & petitoria. Damas. r. gul. 28. in fin. c. dilectus. de poss. propr. Item, † vt Porcius r. g. 44. limit. 14.* Imo eo casu potius turbatio dicitur. *Gail. cons. 62. num. 1. Hieron. de monte Prix. quest. 23. num. 22.* Concludit, bene iudicatum, cum expensis. In pœnam tamen temere litigantium non potest condemnare, † quia se prætendunt bonæ fidei possessores.

D.L. putat causam non deuolutam, & sic non competentem Iudicem Cameram: Quia potuerunt ad Cameram appellare. Inhibitionem non facere eum incompetentem. Deinde fuit Comes in banno: Sed non tempore sententiæ, & sic Comes competens fuit. Cumque ea exceptio, † non competentis iudicis, (quæ est obiecta contra Cameram) perperuo obstat, sitque idem, siue remittatur, siue non, malitè reineret: Nec putat obstare, quod de pœna mouetur: alias consentiret cum Dominis.

D.S. Appellatiōem debere fieri gradatim † & si fiat, omisso medio, eam esse nullam, satis constat: (vide *Marant. fol. 636. Franc. c. dilecti. n. 2. de appell. pell.*) ideoque defectam, † nisi intra decendium iterum appelletur ad idoneum Iudicem. *Franc. ibid. n. 13. circa med.* Cum verò hoc casu Iudex delegans vel committens, præcipuum grauamen ipse (assertum f. illicet spoliū) intulerit, ex quo se fundat Appellans, & à quo grauamine principaliter appellatum, non puto inconueniens, quod non ad ipsum grauantem, sed proximè su-

periore appellatum, ne videatur pronocatio facta ab eodem ad eundem, per id, quod dicitur: In omnibus casibus, † quibus proximior est inhabilis (i. genere) appellari posse ad mediatiè superiorem: *Abb. Franc. c. dilecti. la. 2. de appell. Marant. de Appellat. n. 364.*

Deinde ad faciliorem causæ expeditionem facit: si præcedens sententia confirmetur, quam si causa non deuoluta pronuncietur: Quia causa nostra appellata, quæ est interlocutoria, remittenda esset ad mediatum, & ibi dilecti i. n. d. a qua iterum possit appellari & tamen in principali intentione nihil ageretur, per l. Imperatore. ff. de appell. *Franc. dict. loco.* Cum itaque grauamina in re uantia, vt patet ex causis, ante me deductis. malim, eis reiectis, in principali pronuciare, vt a ias.

D.Q. Respicit, q; præcipue per Appellantes allegatur spoliū, quo non sum grauati. Et ex officio possit pronuciari v. Q. Licet non sit petitum, demit manden Partheyen auß den Sachen helte: Nec sit tanti momenti, vt hic retinamus.

Sententia.

In Sachen re. Ist D. Kammingern sein in der Supplication re. be chehen begeren abgeschlagen vnd von Amts wegen die am 18. Augusti Anno 7. s. ubradchte grauamina, als vnerheblich nicht, sondern die Soch für beschloffen angenommen / darauff allem sinbringen nach zu Recht erkannt / woi gewertheit, vbel davon appelliert / cum expensis.

VOTVM XXII.

In causa K. contra X.

SUMMARI.

- 1 Actio ex condictione certi generali, ex omni causa & contractu competit.
- 2 Actio ex constituto, dicitur constitutoria, ad si solutum non soluti. Et hoc inter mercatores frequens est.
- 3 Exceptiones omnes, principali competentes, etiam fideiussori & constituenti dantur.
- 4 Quod quis promittit pro alio, in dubio videtur promittere vt fideiussor.
- 5 Bartoli distinctio in l. si stipulatus. §. possum vtiliter, in fin. de verb. oblig. inter fideiussorem & constituentem quæ.
- 6 Promissio condicionalis, non est fideiussio.
- 7 Ius idem statuunt Dd. in quocunque constituyente debitum alienum, quod in fideiussoribus qui se principales debitores constituunt.
- 8 Protestatio vel testatio fideiussori, per debitorem facta quod creditori non soluat, eum non releuat nisi veritas ostendatur, & probetur.
- 9 Iudex ex officio in casu, quo quis vltra dimidium lesus est, rescindere debet contractum.
- 10 Executio non suspenditur per exceptionem indagantem altiore requirentem.
- 11 Discussio debitoris principalis in constituto non habet locum. Limitatur ibi n. 12. 13. 14.
- 15 Denunciatio principalis, ne soluat fideiussor, ipsum non excusat.

- 16 Præceptum in debitis liquidis sufficit.
 17 Appellatum ex quibus tacite sententiam reformari non
 luisse, apparet, & n. 8.
 19 Debitor, etiam per interpellationem extraiudicalem
 constituitur in mora.
 20 Debitum vno loco constitui potest, vt vno loco solua-
 tur, idem de tempore.
 21 Ratione temporis non minus, quam loci interest con-
 trahentium.
 22 In constituto plus est, ratione temporis & loci.
 23 A sententia quando simpliciter appellatur, in totum
 videtur appellatum, alias esset frustratoria.
 24 Actiones due recte accumulari possunt, maxime verò
 cum tertius interueniat.
 25 Fideiussor tenetur etiam ad interesse, ex sua mora; si
 tamen ipse Reus etiam in mora fuerit.
 26 Damnum & interesse saepe quoque fit condemna-
 tio, sine reformatione.
 27 Exceptio excussionis in hoc casu, quare nostrum Re-
 um vt fideiussorem non releuet, & num. 28. 29. 30.
 & 31.
 32 In iudiciis non facile habetur ratio interesse, lucri
 cessantis.
 33 Lucrum vnum, & non duo peti possunt; nec est au-
 diendus, qui petit interesse, ob rem sibi male tradi-
 tam & solutam.

REferens: Actum dici potest condicione
 certi generali, & quæ ex omni causa & con-
 tractu competit, l. certi conditio si certum petat. actio-
 nem probatam, non elisam: quia sine excussione
 potuit statim peti solutio; verum quia de solen-
 nibus stipulationibus, & earum ordine dubitari
 potest, & Reus super constituto se fundat, posset
 fortè secundum sententiam *Butrigarii*, quam *Ias.*
 in puncto iuris dicit sustentabilem, in §. personam,
Instit. de action. n. 22. actio dari ex constituto. Posito
 2 igitur, actum ex constituto, & quæ dicitur consti-
 tutoria, ad residuum non soluti: tamen solum-
 modo extraiudicialiter, quod inter mercatores
 frequens est, sed sufficere, debitum ex causa na-
 turæ, vt *Rofred. de const. pecun.* in puncto requisito,
 quæ enumerat. Actio probata per literas, & con-
 fessionem partis, item partis solutione, l. si fideiuf-
 sum, de iud. ibi *Dd.* vnde hoc, & cætera requisita
 probata concludit.

An elisa?

Primum fundamentum Rei, quæ tanquam fidei-
 ussor se obligarit, & conditionaliter, quodque
 3 omnes exceptiones, & principali competentes,
 etiam fideiussori & constituenti dentur: quod po-
 sterius certi iuris est, glo. in l. fideiussor oblig. §. fideiuf-
 sor de fideiussor. l. ex persona. eod. l. defensiones, C. de except.
Ferrar. in form libell. contra plures Reos debendi n. 4. Et
 in specie, quod constituens habeat hoc benefi-
 cium, text. gl. in aurb. de fideiussor. in princ. De priori au-
 tem, licet *Alex. notor. ex glo. in l. Titia, §. pen. de verb. obl.*
 4 verb. quæ apud *Boer. decis. 314. n. 5. part. 2.* Quod & id.
 quod quis promittit pro alio, in dubio videat &
 5 promittere, vt fideiussor; tamen *Bart. & in l. si stipu-*
latus, §. possum vtiliter, in fm. eod. tit. facit differentiã

An simpliciter, quod Titius debet, constituerit.
 Et quod talis non sit fideiussor, sed potius obliga-
 tus de per se, & conditionaliter, hoc est, si alius
 non soluerit, vel quanto minus, vt l. decem. eod. tit.
 eo quod non illius, sed suo nomine promittit in-
 demnitatem pro alio, & ita conditionalis & pro-
 missio, non fideiussio sit, *Arerin. in l. huiusmodi sti-*
pulationes, col. 1. eod. tit. post. Bart. ibid. vt autem sit,
 parũ refert suo iudicio, cum nõ apposita sint hic
 verba, als *Selbschuldner* / & magis nomine *Acti-*
uents / vt pro illo solutio promissa videatur. Imò
 volunt *Dd.* & quod in quocunq; constituente de-
 7 bitum alienum, idem iuris sit, quod in fideiussor-
 ribus, qui constituunt se principales debitores.
Ferrar. d. loco, verb. beneficio nouarum, n. 3. Papa decis.
570. n. 6. Gail. obs. 28. lib. 2.

Alterum fundamentum est, quod debitore
 protestante, & denunciante fideiussori, ne solue-
 ret creditori, quia tutus esset aliqua exceptione,
 teneri tunc fideiussorem obedire, etiam si tales
 exceptiones nondum liquidæ essent. Scripsisse
 autem principalem Reo appellanti, primo, quod
 tantũ 123. coronatos soluere teneatur. Secundo,
 quod Reus omnino nihil soluere debeat, ex quo
 ipsemet *Zitv.* soluerit, vsque ad 35. coronatos.
 Tertio, vtriq; scripsisse, quod vltra dimidium
 fuerit deceptus. Ideoque scriniorum restitucio-
 nem in loco contractus, & si Actor illa recipere
 recusat, liti se obtulerit. Vnde debitum non na-
 tura liquidum, sed ante omnia liquidandum. Ver-
 rum (secundum *Bart. in l. non solum. §. morte, n. 25. de*
oper. nou. nunt.) licet protestatio ipsius principalis
 profit: tamen non releuat fideiussorem, & talis
 8 protestatio vel testatio, nisi veritas ostendatur,
 & probetur: quod non factum. Nec dubiũ, quin
 Reus fuisset absoluendus, si ea probasset, *Inst. quib.*
mod. toll. oblig. Inst. præsertim si vltra dimidium sit
læsus: quia & iud. & ex officio hoc casu rescindere
 9 debet. Et quamuis in causis summaris, admitta-
 tur illiquidum, quæ requirit altiorẽ indaginem,
 exceptio, si in continenti probari possit: tamen
 non factum, *Affl. decis. 91.* Ideoq; non attendenda,
 cum executio & non suspendatur per eam exce-
 10 ptionem. *Gail. obs. 113. n. 10. lib. 1.*

Ad tertium principale fundamentum excu-
 tiendum: Quod in constituto & non habeat lo-
 cum discussio, *Porc. d. loco Zas. §. de constituto, n. 20. de*
actio. Sed & hic & principalis est abtens, Aufred. ad 12
decis. 166. Myns. obs. 15. cent. 2. Item, & non est princi-
 11 palis conueniendus de facili, *Pap. sing. 716. decis. To-*
los. 96. Item, & quia principalis verisimiliter verstor
 14 ben vnd verdorben / & sic mors allegata per ipsum
 Appellantem obstat, *Petrus Duenn. reg. 335. lim. 12.*

Quartò, male opponitur, Actorẽ Antvveipæ
 serinia sua iterũ accepisse. Quia igitur Reus con-
 fessus est debitum, & suam obligationem, neq;
 solutio residui vllò modo probata: imò & denun-
 ciatio principalis, & ne soluat, ipsum nõ excuset, l. 15
 vtrũ præfente, de const. pecun. Minimè igitur elisam
 act. onẽ. In debitis & liquidis præceptum sufficere, 16
Bart. l. 1. ad fin. de confess. Zas. consil. 21. lib. 2. n. 4.

Con-

Concludit, quod ad summam capitalem, bene iudicatum, male appellatum. Quoad expensas, damna & interesse, videtur primo intuitu in harendū d. sententia, vbi licet compensatae sint, & nulla facta mentio damnorum: Actor tamen gratis agen lo, acquieuit eidem: nec in Camera illam reformari petiit. Verum, quia per Reum est appellatum à d. sententia, & appellationem profecutus, quæ communis est, *Marant. 6. part. de appellat. n. 271. Vest. lib. 7. c. 3. num. 29.* Et appellatus statim in primo recessu petiit pronunciari, & in actis (quod etiam de petitione libelli intelligi potest) impugnando appellationem tam frustratoriam, & implorando officium Iudicis: imò postea in exceptionibus & vltioribus responsionibus & expensas, damna & interesse, præterea & in pœnam temerè litigantium condemnari petiit, videtur in eo tacite sententiam reformari petiisse, & ius suum ex communi beneficio prosequi voluisse. Neque obstat petitio circa litis contestationem, quia sicut ab illa non recedit, ita nunc etiam vltius expensas, damna & interesse sibi adiudicari petit. Quia ergo in obligatione tempus & locus solutionis expressa sunt, Reus propter moram, & in qua constituitur, etiam per interpellationem extraiudicalem, per *d. regul. Duent. 181.* ad interesse merito videtur condemnandus: attento præsertim, quod asserit Actor, se tantundem mutuo ab aliis sumpsisse, vt fidem seruaret (quod tamen in executione liquidari poterit) *Ruin. cons. 104. vol. 4.* Certum enim est, quò debitorum in vno loco possit constitui, vt alio loco soluantur, *leg. cum qui Ephesi. de constit. pecun. l. de tempore, l. si duo, §. 1. eod. tit. vbi de arbitratii actionib.* quibus ita peti potest. Non enim minus, ratione temporis, quam loci, interest alicuius, *l. minus, de in lit. iur.* Et in constituto & potest plus esse, ratione temporis & loci. Et sic erit actio arbitraria, propter illas circumstantias, per *gloss. d. l. cum qui gloss. & d. in l. unica, C. vbi conuent. qui cert. loc. dar. promiss.* Et est actio stricti iuris, non obstantè, quod dicit *Marant. de arbitr. allegat. Zas. §. præterea, de action. Fab. & las. ibid.* Communem opinionem esse, quod Iudex teneatur condemnare, nec sit arbitratium. Cum itaque hic Reus obligationi & promissioni suæ, nec tempore nec loco satisfecerit destinato, adeoque culpa vel mora sua Actoris anam præbuenit, conueniendum eum alibi, vel conditione certi, ex stipulatione, vel de constituta arbitraria, putat, ipsum ad interesse, siue damna condemnandum, cum moram nusquam purgant, *arg. d. l. unica.* Quo forte etiam Comes respexit, admitendo interesse, cum Reum ad locum, vigore obligationis, condemnauit, quasi ita nihil Actoris amplius interfit. Quod suo tamen iudicio, ratione moræ, non sufficit, nec illa sic purgata dicatur: quia etiam Actor post moram iam contractam valuerit non amplius loco conueno pecuniam soluere: quod tamen expeditione eius adeo liquidum non est, sicque sileat arbitrium Iudicis: potuit tamen expediri ad id, quod sua

interest, non solum debito loco. *Menoch. lib. 1. q. 5. n. 5.* De expensis minus dubii esse. Reformandam itaque censet sententiam Comitum, quoad expensas & interesse: & pronunciandum, male iudicatum: cum expensis.

D. Q. Correferens: De damnis, & interesse, vt proximè dicit. Procedunt, quatenus actio ratione loci & temporis arbitraria est, & sic, quatenus veniunt ex ipsa natura actionis, per *allegata iura.* At si præterea per personam Actoris consideremus, qui suo artificio solitus est lucrari, sed diu litigando vacauit ab officio & labore suo: istius quoque damni ex persona sua habenda erit ratio, in condemnatione damnorum, cum illud repetere possit, vna cum expensis. *Barr. in l. si procurator, in si. rem rat. hab. l. 1. n. 1. ff. de alien. iud. mut. caus. fact. l. as leg. propriandum, §. siue autem alterutra, n. 14. Cod. de iud. Gail. obs. 151. n. 16. lib. 1.* Quare Appellatorem etiam ad damna ea condemnat. A quo autem tempore illud fieri debeat, dubitari potest. Et tutius quidem videtur, quod in præsentī casu solummodò ad ea, quæ in prima instantia perpeffa, condemnatio fieri debeat, sibi que imputet, quod in hac instantia sententiam reformari non petierit.

His tamen non obstantibus, æquius, & iuri magis consentaneum putat, quò indistinctè adiudicentur à tempore moræ: sicque in eo sententia reformetur, vt per *Franc. in c. si duobus in princ. n. 4. de appell. & Rot. decis. 365. in nouis.* Quia quando & simpliciter appellatur à sententia, in totū vide. ut appellatum, alias esset frustratoria.

De expensis adhuc dubitar, prioris instantiæ, cum sint compensata: quia secus in alio puncto, cum Iudex nihil in eo pronouiarit: velit tamen etiam, quoad eas, damnare, vt æqualitas in vtroque seruetur.

Alia d.

D. Q. G. F. Correferens: Magis conueniens esse, actionem dari ex constituta pecunia, quam ex stipulatu certam: quia de ea non satis constat, nec intelligit, quomodo iam sint in vsu. Non putat nocere superfluum cautelam, quò nudo pacto in constituto requisito, adiecta sit & hypo: hec obligatio, & posse rectè & eas cumulari duas actiones, maxime cū tertius interueniat. *Las. & Gomez. in §. in personam. nu. 19. vers. mihi vero placet Burregarii opinio, Instit. de action. Probata actio per obligationem & confessionem.*

An elisa.

Præcipue excipitur, prius principalem debitorem esse excutiendum, *Auth. presente. C. de fideiuss.* sed eam non habere locum, absente principali, ibidem probatur. Cui accedit, quod prior Iudex præstituit tempus, principalem præsentari, vt per eam *authent. sed nihil præstitum.* Reliquas in factò consistere: nec probatas. Concludit ideo priorem sententiam confirmandam, cum expensis. Quoad interesse, licet hic id non veniat, ex natura actionis, cum vraq; sit stricti iuris: tamen quia per adiectionem loci vel temporis in obli-

gatio

gatione huiusmodi actionis fiunt arbitrariae, l. 2. de eo quod certo loco. Dd. in d. §. praterea. vbi Ang. n. 24. Inst. de act. Olden. claus. 4. actio. 8. nu. 13. Et interesse ab Actore tam in prima, quam in secunda instantia petitum: putat, Reum ad illud quoque praestandum, propter suam moram, condemnari posse, per text. & glos. in l. 2. C. fruct. & vsur. glosa & Dd. in c. 25 conquestus, extra eod. tit. Quia si fideiussor etiam tenetur ad interesse, ex sua mora, vt per Dd. in l. centum, de eo quod certo loco. vbi Bart. n. 5. Alberic. n. 6. & in l. mora Rei, de verb. oblig. si tamen ipse etiam Reus in mora fuerit, l. testamento, §. fin. de fideiuss. Vestal. d. l. centum, vers. qua inspectione. Quod si velit dominus parcere Reo, qui alias damna sensit, & non velit in damna, sed solummodo ad interesse condemnare, sibi non displicebit: nec putat necessarium, vt sententia prior reformetur: saepe enim fieri, si vt damniorum & interesse fiat condemnatio, sine reformatione.

Aliud.

In formalibus processibus acquiesco cum dominis Referentibus. Ad principale debitum & obligationem quod attinet, id liquidum puto, probatione & confessione: hocque recte constituta pecuniae actione petiti esse.

Præcipua pars exceptionum Rei, consistit in materia excussionis. Et licet ea exceptio, vt Zasius opinatur, etiam in constituto, sibi locum vindicet, hocque loco constitutus parificetur fideiussori (quod mihi vix credibile est) tamen hoc ipsum, si nostrum Reum, vt fideiussorem, non relectuabit, vt ante me relatum: Inter cetera si verò, quia conuentus est principaliter obligatus: Itē, si agit de æquitate & bona fide: Item, si siquidem certum, non esse soluendo: Item, si quando principalis non est in loco, nec de breui reuersurus, & sua substantia ignoratur: De quibus, & aliis, latè per Hippolyt. de Marsil. in tract. de fideiussor. n. 7. & n. 62. Wefemb. cons. 10 & cons. 14. in princip. late Gabr. lib. 3. conclus. 1. verb. de fideiussor. per totum. Cum igitur hic nec persona principalis, nec eius bona, etiam post terminum ad hoc assignatum, conspiciantur, parum releuabit hæc exceptio Reum.

Accessoria debiti, & instituta actionis, plus habent scrupuli. Ne tamen actum agam, sentio breuius cum dominis, Reum siue Appellantem condemnando ad interesse: cum non simus in terminis nudi pacti, sed contractus hic confinis obligationi ex stipulatu, & chirographariae conditioni, habeatque adiectionem temporis & loci: successerit etiam contractui bonæ fidei, emptionis videlicet & venditionis, vt nouatio inde elici possit, vt latè per dominos ante me deductum. Quia tamē in iudiciis non facile habetur ratio interesse, lucri cessantis, præsertim in hoc tribunali, prout Gal. multis præiudiciis confirmatum esse dicit, obs. 6. li. 2. n. 2. per iura ibid. allegata. & veniant in eo petendo, & probando plura attendenda. Ne itaque Reus & Appellans, duplici modo grauetur, & Actor geminam compensationem, loco interestesse, recipiat: cum vnum lucrum, si & non

duo, peti possint: nec sit audiendus, qui petit interesse, ob rem sibi malè traditam & solutam. Et iterum, quod si rem habuisset, ulterius lucratus fuisset Strach. in tract. de contract. mercatur. nu. 4. mihi sol. 132. & Zas. l. si pluribus, §. quod si rem, n. 7. de legat. 1. putarim: cum interesse æstimatio in arbitrio iudicis consistat, & ex æquo & bono, & non ex nimia rigorositate debeat considerari, Mathesil. in l. vnica, n. 6. C. de sent. quæ pro eo quod inter. Nec adstringetur præcisè, vt intendit las. in §. praterea. Inst. de act. putarim, inquam sufficere, si Reus ad præstationem inte esse in genere condemnatur, eo taxato, ad vulgatam summam 5. pro 100. idque à tempore moræ, ex literis obligationis computando. Sed expensas, non, nisi huius instantiæ attendere: cum expressè compensatae sint à priori iudice, & pariter expressè Appellatus ei acquieuerit & acceptarit sententiam. Indè nec ego opus existimarem reformationem prioris sententiæ.

Saluis.

D. Ibf. Concludit simpliciter cum Referente, quod viderit Doctores allegatos: etiam quoad damna & interesse, vñd wi dt zusammen ge, chlaugen / fünfß per hundert / vñd also specifizierte.

D. Lf. Causam principalem esse planam: concludit cum Referentibus. Sed quoad interesse, putat teneri ad duplex interesse, precii non soluti, & lucri cessantis, debitorem fuisse morosum. Imò sumus hic in casu, vbi tertio se constituit, qui neque rem venditam, neque vsum rei venditæ (quem fructum esse putat) vnquam percepit. Vnde magis supra dicta iuris dispositio cessabit. Ex quo etiam principalis scripsit, se vltra dimidiū iusti precii esse deceptum, Myns. obs. 56. cent. 4. constituentem non teneri ad interesse. Reliquum, scilicet lucri cessantis, ad damna vult referre, & ad illa solum pronunciare. Concludit cum dominis: cum expensis & damnis in hac instantia.

Sententia.

In Sachen / re. ist alle Vorbringen nach zu Rechte Verkannt. Daß durch Richter voriger Instanz wol gevrtheilt / vñd davon appelliert / cum expensis am Cammergericht auffgeloffen nach rechtlicher Maßigung zuentrichten vñd zu bezahlen / auch daß Interesse fünfß vom hundert / von Zeit an interponiert Appellation / re. Similis sententia legitur etiam in Saylero.

V O T V M XXIII.

In causa N. B. contra B. G.

S Y M M A R I A.

- 1 Actio iniuriarum prætoria, cum actione L. Aquilia saltem vtili, ad consequenda damna, ex illata iniuria nata cumulari possunt.
- 2 In actione iniuriarum, etiam damna veniunt, & sub clausula illa, pro quanto nollet iniuriatus ealem contumeliam pati, comprehenduntur.
- 3 Testis vnus sermo non auditur, nec Papa, nec Imperator contra statuere potest. Nec preces contravenire possunt.
- 4 Mulieris testimonium vnus valet.

- 5 Difficultas probationis arguitur ex actibus, qui sunt, remotis testibus, clandestine, & in domo.
- 6 In his qua sunt difficilis probationis, leuiore etiam probationes sufficiunt.
- 7 Depositio vnus testis, qui non coniunctus partibus, nec commodum ex depositione sentit, vel cui nulla macula insigi potest, satis idoneus videtur.
- 8 Mulieres regulariter in omni causa, exceptis testamentis, testari possunt.
- 9 Mulier pro teste in criminalibus iure Canonico non admittitur, secus vero de iure civili, praesertim vbi veritas aliter haberi non potest.
- 10 Testem non remouet paupertas si alias est honesta vita. Neque rei scilicet occasionem producenti deditur, si non est particeps litis, nec inde commodum sentit. n. 11.
- 12 Testi vni verisimilia deponenti, & imperfecta probationi fides habetur.
- 13 Nemo suum iactare praesumitur.
- 14 Praesumitur filium habere eandem voluntatem & affectionem, vt pater, quia filii sunt propagationes parentum.
- 15 Inimicitia in tota familia vsq; ad quartum gradum praesumitur.
- 16 Praesumptiones persuadentes cum vno teste, de veritate concludunt, & iudici plenam probationem faciunt. (bar.)
- 17 Testis vnus, cum adsunt plures praesumptiones, satis pro
- 18 Ex praesumptionibus pluribus quis potest damnari. Itemque plures imperfecta praesumptiones possunt coniungi.
- 19 Testis vnus, cum praesumptione iungitur ad faciendam plenam probationem.
- 20 Probationis materia, in arbitrio iudicis (an plene probatum sit, nec ne) consistit.
- 21 Iniuriatus cum iurat, pro quanto mallet iniuriam non esse passus, sub ea clausula damnum quoque recte comprehenditur.
- 22 Iniuriarum aestimatio qualiter facienda.
- 23 Mulier vnica omni exceptione non maior & pauper, licet per se semiplenam probationem non faciat, inducit tamen quandam probationem.
- 24 Indicium, quod est minus semiplena probatione, licet non sufficiat, tamen accedentibus pluribus administriculis, sufficit ad condemnandum.
- 25 Indicia plura collecta, & in vnam resonantiam tendentia inducunt probabiliter veritatem.
- 26 Appellans, proponendo exceptiones incompatibiles & contrarias, appellationi renunciare videtur.
- 27 Probationes semiplena & de per se insufficientes in criminalibus ad faciendum plenam probationem iunguntur.
- 28 Indicia plura ad condemnationem etiam corporalem, saltem extraordinariam iungi possunt, vbi causa decidenda est per Principem, vel suprema eius consilia.

Iurisdictio fundata, in processu nullum vicium, formalia iusta. Actum actione iniuriarum, & praetoria: cum qua videtur cumulata actio L. Aquiliae, saltem vtulis, ad consequenda damna, ex

illata iniuria nata, prout cumulari possunt. l. sed et si quemcumque. §. iniuriam. ad l. Aquil. Myns. obser. 25. cent. 1. & respons. 5. i. n. 7. Respons. 83. Verum cum hac in causa, tantum accessorie, damna cum expensis, & sic ex officio Iudicis petita, dubitari potest, an hic etiam principaliter actio pro damnis datis instituta dici queat: Cum vero Actor in articulo 19. 20. 57. damna & impedimenta in sua arte exercenda allegarit, & in conclusione primae instantiae dicat, daß er durch Rei Beschreibung / in zehen Jahr seines Handwercks / weil ihm sein Gesell zuziehen wolten entraten müssen / dardurch in höherer Verlust / dann der begerten 2000. fl. geraten. In de satis intelligi, d. 2000. flor. non tantum ad aestimationem contumeliae, sed etiam damni petita esse. Et quidem in actione iniuriarum, etiam damna venire, & sub clausula illa, pro quanto nollet iniuriatus talem contumeliam pati comprehendit sentit. gl. in l. qui seruum §. exercere. ff. de act. & oblig. Bartol. in l. item apud Labeonem §. si quis seru. de iniur. n. 1. vbi dicit, haberi per quandam consequentiam, considerationem domini. Aug. in l. dominum, Codic. de iniur. & in dicit. §. si quis seruo. post med. Alberic. ibid. Verum in nostro casu, actionem damni, etiam in d. sententia computasse, satis conflare ex verbis conclusionis. Concludit, actione praetoria actum, in qua etiam damni dari ratio haberi debeat, per supra d. iura. Porro licet in libello videatur deesse tempus & dies, vt Alex. conf. 212. lib. 2. Clar. lib. 5. §. iniuria. tamen putat, eius omissione non vitari libellum: cum ab aduersa parte de hoc non sit oppositum, nec petitum, Gail. obs. 64. n. 5. 6. lib. 1. Clar. d. lib. 5. §. fin. q. 12. n. 13. vers. intellige tamen. Plat. de in lit. iur. §. 50. n. 46. Itē, cum Actor fuerit absens, vt Boss. in tit. de inquisi. nu. 92.

An actio probata?

Verba quidem esse iniuriola, & animo iniuriandi prolata, patum dubitatur, sed tantum in eo laboramus, An Reus dixerit ea verba? Nam illa verba iniuriola esse, & Actoris iniuriola ex testium dictis, satis apparet, & maxime vltimi, ad 32. articulum. Et nisi haec verba ad infamiam Actoris pertraherentur, & ab omnibus ita intelligeretur, nunquam totum collegium consulisset; vt puer auocaretur a magistro: nec tutor tam serid scripsisset puero: verum cum hoc non disputet Reus, sed simpliciter neget verba, & hic ad probandum dicta verba, non nisi vnam testem habeamus, quae se ipsam a Reo audiuisset deponat: & quidem feminam, non masculum: videtur sane Actor in sua probatione deficere, & sic iure carere. Bald. conf. 67. n. 3. vol. 3. Grauet. conf. 48. n. 4. Quia vnus testis sermo non auditur, Liurisia randi, de testib. c. cum a nobis, de testib. Quia nec Papa nec Imperator contra statuere possit, las. d. l. admodum uendi, n. 71. Croi. de testib. part. 6. n. 16. Imo nec partes possunt contrauenire. Viuius in commun. opin. Accedit, quod testimonium vnus mulieris minus valet, c. 4. femina. vers. testis, de verb. signif. glo. in l. qui testam. to, §. mulier. verb. non poteris, de test. Corn. conf. 3. q. n. 1. vers. domina, vol. 1. Verum cum qualitatem, euenit

tum & circumstantias considerat, in ea est opinione, ut non obstantibus supra dictis, probationem Actoris, ad informandum Iudicem, & ad permouendum eius animam ad credendum, sufficientem esse existimet. Primo enim, cum nemo alius interfuerit eo tempore, quo Reus Actorem apud viduam Margaretham diffamarit: Eò fit, ut ex natura huius negotii difficilis dicatur probatio. Difficultas enim arguitur ex actibus, qui fiunt remotis testibus, clandestinè, & in domo. ut *6 Grauet. de antiq. part. 1. §. 4. limitatur, n. 34.* At in his, quæ sunt difficilis probationis, leuiore etiam probationes sufficiunt, argumento *leg. non omnis, §. 2. Barbaris, de re milit. cap. veniens. l. 2. de testib.* quia est contenta his probationibus, quæ haberi possunt. *Alex. cons. 24. n. 6. lib. 1. Nat. cons. 235. n. 1. Ias. in l. si quis ex arg. de ed. Alex. cons. 69. n. 1. 2. vol. 1. Alex. cons. 115. vol. 4. Grau. cons. 27. 1. part. con. 5. 2. Idè cons. 24. vo. 2. Nat. tra. cons. 124. Grau. cons. 207. n. 9. vbi dicit: probationes, quæ in domo fiunt, & difficilioris probationis, &c.* Sed hic accedit coniecturis etiam depositio testis vnus, ut *7 sibi* ¶ videtur, satis idonea, quæ non coniuncta partibus, nec commodum sentit ex depositione, vel cui nulla alia macula infigi potest, & sic omni exceptione maior, *Ias. d. l. admonendi, n. 166.* Regu-
8 lariter enim ¶ mulieres in omni causa, exceptis testamentis, testantur *l. ex eo, de testib. d. l. qui testamento, §. qui mulieres, de testam.* Et licet in criminalibus *9 mulier* ¶ de iure Canonico non admittatur: seculus tamen de iure ciuili, præsertim quando veritas aliter haberi non potest. Nec obstat, quod *10 pauper* sit ¶ si alias est honestæ vitæ *c. si qui ibi gloss. verb. paupertate, de testib. Alex. cons. 65. in fin. vol. 1. & cons. 149. vol. 5.* Nec obstat, quod dicitur, ipsam de-
11 disse occasionem Actoris: ¶ nam non est participes litis, nec inde commodum sentit. Porro ve-
12 rissimili deponit, ¶ quo casu creditur etiam singulari, & imperfectæ probationi fides habetur, *Graue. d. §. quinto limitatur, n. 35. de antiq. Dec. cons. 596. n. 7. 8.* Verissimile esse patet, quia detrimentum & onus potius, quam commodum, per auocationem *13 nem filii* sentit. Sed nemo ¶ præsumitur iactare suum. Deinde accedit constantia mulieris, in presentia Rei, fatentis, contra quod nihil attemptauit: Item das Handwerck ei credidit, vnd den Jungen befohlen abzuforde n.
 Quoad personam Rei, præsumitur contra eum, propter capitalem inimicitiam inter patrem & fratrem Rei. Contra Actorem extitit capitalis, quia per iniuriosa verba id conuicitur. Sed præsumitur, ¶ filium habere eandem voluntatē & affectionē, ut patet, *Bal. l. liberi. n. 4. in fi. C. de oper. libert.* quia filii sunt propagationes parentum. *Graue. cons. 13. n. 5. & 31. n. 4. in criminal. part. 1.* Item præsumitur *15 in* ¶ tota familia inimicitia, vsq; ad quartum gradum, *Bal. in c. si vasallus, l. 1. n. 3. de feud. contr. inf. dom. & agn. Graue. cons. 12. nu. 3. in criminal.* Infert: præsumi odium & inimicitiam in Reo, non tamen, quod secutus odium patris, vlcisci se, & damnum Actoris inferre voluerit. Cum itaq; Actoris probatio, non vnus tantum testis depositione, sed

etiam deductis supra pluribus præsumptionibus nitatur: non videt, qua ratione in probationibus defecisse actorem, rectè dici possit. Persuadentes enim ¶ præsumptiones cum vno teste, de veritate, concludunt Iudici, & plenam probationem faciunt. *Bart. in d. l. 1. §. idem Cornelio, de quest. Bal. cons. 136. n. 5. lib. 2.* Et licet vnus sit testis, ¶ cui sine adminiculis de iure non sit fides habenda: amen, cum adsint plures præsumptiones, satis probat. *Cepoll. cons. 38. nu. 9. vers. quartum est, in ciuil.* Et quod vnus testis dictum atrendi debeat, si cum eo plures præsumptiones concurrant. *Socin. lun. cons. 61. n. 8. & 62. n. 6. vol. 1. Cast. cons. 250. n. 5. part. 2.* Item, ¶ ex pluribus præsumptionibus possit demonstrari: Item plures imperfectas posse coniungi: Et quod vnus testis ¶ cum præsumptione iungatur ad faciendam plenam probationem, *Gabr. lib. 1. tit. de probat. concl. 1. n. 62. 64.* Quibus adiungi potest, quod materia probationis, ¶ in arbitrio Iudicis (videlicet, an plenè probatum sit, nec ne?) consilii sit, *l. 3. §. 1. de test. Menoch. casu 90. nu. 1. & seqq. lib. 1. cent. 2. Gail. obs. 94. num. 11. lib. 2. Dec. cons. 650. in princ. hoc confirmat Menoch. d. loco. Gram. cons. 78. nu. 8.* Atqui dato, quod hæc omnia ad probationem iniuriæ non sufficient: quæ tamen non credit: tamen ex fundamento rei iudicatæ, Actorem in hoc puncto obtinere existimat. Sic enim habent acta. Quod visis omnibus actis, &c. das W. auff bestimmbte Zeit die Eynred thun sollt: vnde appellatum ad Cameram, sed non prosecutus appellacione, donec fatalia elapsa sunt, videlicet Reminiscere: producendo exceptiones, non contra Bestimmung / sed contra probationem Actoris in causa principali. At Reo replicando negauit, huic locū esse, quia pro se habeat sententiam, vnd lasse sich das Eynstrewen / als zu spat beschehen / nit jren. Petendo, nisi Reus excipiat statim, iuxta sententiam, ut secundū suam Bestimmung pronuncietur. Inde iudex denuo interloquitur, (ut in protocollo, die Reminiscere) vterū nec ab hac sententia appellatum, nec ipsi satis factum. Sed cum ad præfixum terminū Reus denuo, causam principalem, & insufficientem probationem Actoris vteret, iudex statim, nulla habita vteriori deliberatione, definitiue, cum expressione tali, pronunciauit. Inde satis patere, sententias priores fuisse præiudiciales, & non aliam fuisse expectandā, quā condemnatoriam: prout in simili fit, quando ratione estimationis, iuramentum per præambulū defertur, absolutio amplius non expectatur, sed condemnatoria certa est. Et sic obseruari in curia Rotuilenfi, ex actis verissimile esse. Accedit igitur superioribus argumentis pro Actore, etiam hæc rei iudicatæ exceptio, quā & procurator Actoris expressè obicit. *Bart. decis. 43.* Vnde accumulatis omnibus supra deductis, probationibus, præsumptionibus & adminiculis, putat, actionem satis probatam, & ideo priores Iudices rectè pro Actore pronunciasse. Nec de damno vteriore probationem requirendā existimat: cum hoc plerumq; talè diffamationem necessario sequatur, vti

quotidiana docet experientia. Estq; idem per §. 7. testem aliquo modo in genere probatum: & si quid deest probationi in specie, id iuramento Actori, per sententiã præambulã deferendo, sup-
21 plebitur. Nam cum iniuriatus iurat, † pro quanto mallet iniuriam non esse passus: recte sub ea clausula damnatio quoque comprehendit, *Bart. in d. l. item apud Labeonem. §. si quis seruo, de iniur. n. 1.*

Quid pronuntiandum?

22 Iniuriarum æstimatio debet fieri, † per iniuriam, cum eius iuramento, contra iniuriantem, facta tamen prius taxatione per Iudicẽ, iuxta qualitatem & conditionem personæ iniuriatæ, & alias circumstantias. *Gail. obs. 102. nu. 6. 7. 8. lib. 2. Per. Tac. rub. 158. nu. 14. Blat. de in lit. iur. §. 46. n. 1.* Itaq; per præambulam putat Actori tale iuramentũ æstimatorium iniungendum; & quia Actor ob malitiosam diffamationem, iam pluris quam decem annos an seinem Handveret mercklich gehindert / & aliàs excellens sit architectus, vt sæpe vocatur der *Kaiserlichen Mayestat Bawmeister zu Enshheim* / non q̄ grauitur sit læsus, non immoderate taxatas iniurias per priores Iudices; & ideo super eadem summa iuramentũ iniungerem. Quod si verò aliquid mutandũ in ea domini censuerint, cũ ipsi conuenit: post præstitum verò iuramentum, non admissis grauaminib⁹, censet definitiuẽ pronuntiandum, bene iudicatũ, & malè appellatum, cum expensis: nisi domini aliquid mutare velint in taxatione: tunc enim reformanda erit prior sententia, & expensæ compensandæ. Et vt appareat, Appellantis honori aliquam rationem habitam esse, sententia in procuratorẽ ferri posset, vt *Gail. obs. 102. n. 5. lib. 2. & Myns. resp. 704. nu. 11. & 12. item respons. 83. n. 24.*

Aliud votum.

D. Corteserens. Placet mihi domini Referen-
22 tis sententiã per omnia: licet mulier, † vnica testis nostra, non sit omni exceptione maior: tum q̄ mulier, tum q̄ pauper, & ideo per se semiplenã probationem non faciat, *Beninten. consl. 62. nu. 14. Itaq; in ll. connub. l. 9. n. 73.* Inducit tamen quãdam probationem, & alia per dominum Referentem doctè collecta; indicia simul iuncta, hiic plenam probationem faciunt, *Bart. in l. 2. §. etas, de excus.*
23 tur. licet indicium, † q̄ est minus semiplena probatione, minus sufficiat, tamen accedentib⁹ pluribus adminiculis, sufficit: quia plura collecta, † & in vnam resonantiã tendentiã, inducunt probabiliter veritatem. *Bald. in l. sciant, C. de probat. verumne Appellans infamis reddatur, in procuratorẽ sententiam conciperet.* *Saluo.*

Aliud.

D. Lf. Potuisse expectare aliam sententiã post interlocutoriam: Et ideo post definitiuã sequentem rectè appellatum. Probatum quidem, ipsum dixisse ea verba ad mulierem, sed an animo iniuriandi, dubitat. *Aliud.*

D. N. Sententiã in priori instantia latã, videtur distinguere punctum probatæ iniuriæ, siue principalis quæstionis; à puncto æstimatæ iniuriæ: vt prior punctus possit habere exceptionem rei iudicatæ: tum q̄ appellatũ, & non secuta prosecutio: tum q̄ Iudex, eo non attento, ad vltiora processerit. Imò & ipse Appellans, † proponendo 25 exceptiones incompatibiles & contrariãs appellationi, recesserit, & ei renunciauerit; quia videtur ad Iudicẽ à quo, rediisse. *Franc. c. cum teneamur, n. 4. 5. de appell. c. sollicitudinem, n. 9. 13.* Et sunt et sententiæ præiudiciales causæ principali: Si enim alia, quam condemnatoria sententia, reliqua fuisset, Iudex malè declarasset cognitionẽ super iniuriæ taxam. Nulla itaq; ratione absolutoria expectanda fuit: argumento ab antecedente ad consequens, & econtra. Et à tacitis ad expressa. Facit in simili, præambula delationis iuramenti, quæ certum præiudiciũ continet; & est tex. in l. si inter, §. dato iuramento, de iure iur. vbi dicitur, aliud nõ quæri, quam an iuratum sit, remissa quæstione, An debeat? His tamen obstat, q̄ hoc casu vltima demum sententia expressè condemnatoria secuta est, vt ex forma eius patet: quo casu puto sufficere, si postmodum appelletur, licet ante sit ommissa appellatio, prout in simili recipiuntur in Camera, non attento, quod à delatione, intra decem dies non fuerit appellatum. Præiudicia allegat *Myns. obs. 39.* per ea, quæ notant *Id. in l. generaliter, Cod. de reb. cred. & d. §. dato.* Concludo igitur, vtrunque punctum deuolutum esse ad Cameram, & in super, iurisdictionem fundatam.

Actionem probatam hisce modis, vt latè deduxit dominus Referens, quod & ego approbo: Moueor in super, q̄ etiam in criminalibus semiplenè, † & de per se insufficientes probationes 26 iunguntur, ad faciendam plenam probationem, præsertim vbi agitur de pœna pecuniaria imponenda. Et vbi causã † est decidenda per Principẽ, 27 vel eius suprema consilia: tunc enim plura indicia iungi possunt ad condemnationem etiam corporalem, saltem extraordinariam: ita refert & sentit *Clar. lib. 5. §. si. q. 63. num. 9. post Grammat. decis. 11. & 29. n. 13.* Idq; tantò magis in hac nostra facti specie, per argumentum à minori ad maius: si id, q̄ minus inesse videtur, inest & id, quod magis. Inde concludo cum dominis Referentibus, bene iudicatum, in puncto principali, iniuriæ illatæ: & si quo modo fieri potest, in procuratorem ferendã sententiam. Sed in puncto der *Bestimmung* / siue taxæ, sententiam reformandam. Et quidem ad minorem summam, ex pluribus causis, passim in negotio considerandis, tam ex qualitate litigantium, quam verborum, ex quibus iniuria causata dicitur, vbi tanta grauitas & magnitudo non existit, vt recompensa in magnam, & Reo vix possibilem soluendo summam imponi debeat. Nec video satis liquidatã damna asserta: quin potius præsumendũ, Actorem non adeo impeditum, quin potuerit exercere suum artificium, ideoq; ad tolerabiliorem summam taxam moderarem, in eoque sententiam reformarem. Expensam compensarem, si fieri posset. Sed cum dominis. Quo ad summam cum domino Bqg. concludit.

D. L. Licet semper in dubio sit prior in ab-
soluendo: hoc tamen casu secutus sententiã do-
mini Referentis, propter adminicula ab eodem
deducta, Reum similiter condemnandũ putat:
quia verò per adminicularem probationem Ap-
pellatus obtinet, parceret honori Appellantis. Re-
formando in eo priorem sententiam, eam in pro-
curatorem concipiendo, adeoque etiam taxatio-
ni factæ per priores Iudices, vellet aliquid detra-
here, facit 300. fl. suo voto taxam. D. Bqq. Saluo
Dominorum iudicio, vult taxare dritthalbhundert
Gũlden/vna cum expensis vtriusque instantia.

Sententia preamb.

In Sachen D. Johann Grünbergers / a's An-
walden vnd Herrn des Kriegs/von wegen Mat-
thes Bernharden / genannt Weiffenfels/ Appellan-
ten/wider/ Antonium Frumman/ Appellaten/ ist zu
Recht erkannt: schwere gedachter Appellat durch sich
selbsten/ oder durch seinen vollmãchtigen Anwalden/
in drey Monaten/ so ihme von Amptswegen darzu an-
gesetzt/ ein Eyd zu Gott vnd auff das heylig Euange-
lium, das er lieber 300. fl. Rheinisch von dem seinen
verlieren/ oder so viel entperen/ dann die in actis ange-
zogene Schmach vnnnd Schãden dulden oder leiden
wolt/ das solches gehòrt werden / vnd darauff ergehen
soll/ was recht ist.

Definitiuã post prestitum iuramentum.

In der Appellation Sachen D. Johann Grün-
bergers/ als Anwaldẽ vnd Herrn des Kriegs/ von
wegen Matthes Bernharden/ genannt Weiffenfels/
Appellanten / eins wider Anthoni Frumman Appel-
laten/ anders Theils/ seynd die den 5. Sept. An. 8cc.
N. cõnformene grauamina nit/ sonder die Sach-
von Amptis wegen für beschloffen angenommen/
darauff vnd allem Fürbringen / auch erstattẽ Eyd
nach zu Recht erkannt/ das die B. theil voriger In-
stans zu reformiren sey/ als wir die hiemit reformiren/
nemlich der Gestalt / das gemeldter D. Grünberger
gedachtem Appellaten zugefügter Schmach vnnnd
Schãden halben / 300. fl. Rheinisch/ darzu die Ge-
richts Kosten / in beyden Instantien auffgelauffen /
nach rechtlicher Ermãssigung zu entrichten vnnnd zu
bezahlen schuldig/ als wir ihn auch darzu condemniren
vnd verdammen.

V O T V M XXIII.

In causa L. contra Episcopum L.

S V M M A R I A .

- 1 Mandata sub & obreptiie impetrata sunt nulla, ne-
que tenent, neque in consideratione esse debent, et-
iam si iuri fuerint consentanea.
- 2 Mandata auocatoria, per quæ causæ à iudicibus ordi-
nariis auocantur, sunt odiosa, & cum aliqua iudi-
cis ordinarij à quo, ignominia coniuncta.
- 3 Mendacium nocet priuilegio.
- 4 Mandata vel rescripta per sub & obreptionem impe-
trata, non tantum nullius ponderis atque momenti
sunt, sed & omnia, quæ inde consequuntur, etiam si
sententiæ fuerint.
- 5 Corrupto antecedente & fundamento, necessario quo
que corrumpitur consequens.

- 6 Mendacium vel falsa persuasio quando dat causam
contractui, non vilo modo valet, quod inde secu-
rum est.
- 7 In iudicijs mitius quàm in contractibus agitur.
- 8 Præceptum iudicis, cui per rerum naturam pareri
non potest, nullius est momenti.
- 9 Iudex ignorans si aliquid impossibile præceperit, valet
quidem præceptum mero iure, ope vero exceptionis,
vel per restitutionem in integrum rescinditur.
- 10 Executio iudicati non tantum solet suspendi, sed solu-
ri dari repetitio, si falsis instrumentis circumuenta
esset religio iudicantis.
- 11 Instrumentis falsis si quis se conuictum probare po-
terit, ex integro, etiam si non pronocauerit, de cau-
sa audiendus est, saltem per restitutionem in inte-
grum.
- 12 Tempore intermedio à circumuentione si quid fa-
ctum, non attenditur, sed in odium circumue-
nientis retrahitur iuris dispositio & effectus,
ad initium, & tempus ipsius circumuentionis.
- 13 Mentiendi improbitas nemini prodesse debet, ut cun-
que aliquandiu celata fuerit.
- 14 Legatione pro ciuitate si quis functus est, æquissimum
est, vt restituatur siue procuratorem habuerit, siue
non.
- 15 Aduocato carere, est carere magna parte defensionis
debita.
- 16 Is qui præsidi obrepserit, nihil agit. & n. 28.
- 17 Is, qui veritatem precibus non adiecit, subscriptione
vri non potest.
- 18 Ex initio falsi commissi, iusta possessio non paratur.
- 19 In iudicijs maximè initium spectandum est.
- 20 Res scelere quaesita, etiam heredi, qui tamen plerum-
que fraudis & doli, per defunctum commissi, nescius
est, auferenda.
- 21 Mandata extrã intentionem mandantis operari vel
extendi non debent.
- 22 Procurator vtrum sit soluendo, nec ne, aliquando in
iure & rei natura consistit, & aliquando in facto.
n. 23. & 24.
- 25 Iudex non supplet ea, quæ sunt facti, nisi nota sint ipsi,
tanquam iudici, vt puta, quia scripta.
- 26 Aduersus procuratorem si soluendo fuerit, quando do-
minus regressum habet.
- 27 Procurator quando in mala fide esse censeatur.
- 29 Dilationes & prorogationes omnes sunt abbrevian-
de, magisq; odiose, quam fauorabiles.
- 30 Dilationes & prorogationes nulla, nisi cum causa co-
gnitione, concedi debent.
- 31 Mandatarius ex mandato semel suscepto non tantum
de dolo & culpa leui, sed etiam leuissima tene-
tur.
- 32 Poenæ condemnatio recte fit, etiam si calumnie se sit a-
ctum; Et sola contumacia attenditur in poenâ nu.
33.
- 34 Poenâ pecuniaria dicitur multa, & non priuatum
ius, sed magistratum respicit.
- 35 Mandatum continet duo, respectiue partitionem, aut
causæ allegationem.
- 36 Rei grauiorem contumaciam committunt in non pa-
rendo